

انسان چگونه به انحراف دل گرفتار می شود/ بنی اسرائیل مثال قرآنی منحرفین

معصیت و گناه باعث می شود که انسان از نور ایمان و حکمت محروم شود و به انحراف دل گرفتار شود که همان بد منظر دیدن خوبیها و خوش منظر دیدن بدیها است.

معصیت و گناه باعث می شود که انسان از نور ایمان و حکمت محروم شود و به انحراف دل گرفتار شود که همان بد منظر دیدن خوبیها و خوش منظر دیدن بدیها است. به گزارش خبرگزاری مهر، "انحراف دل" از کیفیهای معنوی گناه است و به این معناست که میل به باطل و ناخوشایند دیدن حق در فرد ایجاد می شود. نفس انسان به حسب طبیعت اصیلش دارای صفا و جلا است که حقیقت را درک می کند، حق و باطل، تقوا و فجور را متمایز از هم می بیند چنانکه قرآن کریم می فرماید "فألهما فجورها و تقواها"، خدا خوبیها و بدیهای نفس را به آن الهام نموده است، اما گناه تدریجا این طبیعت اولی را از بین می برد و نفس به گونه ای می شود که باطل و پلیدی را زیبا می بیند و بدان متمایل می گردد.

قرآن کریم این واقعیت را با تعبیراتی مختلف که هر کدام از لطافت ویژه ای برخوردار است، بیان می کند. قرآن در آیات 12 تا 15 سوره مطففین درباره علت تکذیب و انکار قیامت می فرماید که روز قیامت را جز تجاوزگر آلوده، دروغ نیندازد آن کسی که هر گاه آیات ما بر او تلاوت شود گوید اسطوره های پیشینیان است. چنین نیست بلکه دستاوردهایشان بردلهای آنها زنگار نهاده است چنین نیست آنها در آن روز از خدایشان در پس پرده هستند.

طبق این آیات، انکار قیامت از روی دلیل و برهان نیست ریشه انکار قیامت طغیان و خصلت تجاوزگری و آلوده بودن به معصیت است که به تدریج برای انسان حاصل می شود. معصیت به تدریج صورت ها و نقش هایی بر نفس می گذارد که نفس، حقیقت را به گونه ای دیگر می بیند. همین گناه است که در قیامت هم پرده ای بین دل و خدای آن قرار می گردد. با این بیان روشن می شود که نسبت دادن کیفر گناهان به خداوند تبیین فلسفی دارد. یعنی نقش ها و صورت ها نفس را به گونه ای می سازد که این گونه درک می کند البته حصول این صورت ها که ملکات نفسانی نام دارد، خارج از اراده و قدرت حق تعالی نیست.

اینکه گناهان، موجب انحراف دل می گردد و کج اندیشی به بار می آورد در روایات به وضوح تبیین شده است. زراره که یکی از راویان معروف است از امام باقر(ع) نقل می کند که فرمود: هیچ بنده ای نیست الا اینکه در دلش نقطه سفیدی است هر گاه این بنده، مرتکب گناهی شود، نقطه سیاهی روی آن نقطه سفید پدید می آید، حال اگر از این گناه توبه کرد آن نقطه سیاه محو می گردد و اگر به انجام گناه استمرار بخشد آن نقطه سیاه بیشتر می شود تا تمام نقطه سفید را بپوشاند. آنگاه که نقطه سفید پوشیده شد. صاحبش هرگز به نیکی روی نمی آورد و این است معنای آیه قرآن که می فرماید اعمالشان زنگاری بر دلهای آنان است.

نیز امام صادق(ع) از پدرش نقل می کند که فرمود: هیچ چیز برای دل تباه کننده تر از معصیت نیست. دل گناهی انجام می دهد و برآن اصرار می ورزد تا زیر و رو می گردد. زیر و رو شدن دل یعنی از دست دادن فطرت و قلب سلیم. حقیقت این است که بسیاری از امور حلال و مباح قلب را زیر و رو می کند و آن را از نور ایمان و حکمت محروم می سازد چه رسد به گناه که سمی مهلك برای دل است.

یکی از مثال های قرآنی درباره انحراف دل، قوم بنی اسرائیل است. این قوم به قدری کج روی کردند که خدا دلهایشان را منحرف کرده و در نتیجه راه جهنم را پیمودند. قرآن در آیه 5 سوره صف درباره آنها می فرماید: یاد کن وقتی را که موسی به قومش گفت ای قوم با اینکه می دانید من فرستاده خدا به سوی شما هستم چرا اینقدر مرا می آزارید، وقتی آن قوم منحرف شدند خدا هم دلهایشان را منحرف کرد و خدا قوم فاسق را هدایت نمی کند.

حضرت علی (ع) در باره اینکه برخی گناهان دل را منحرف می کند می فرماید: "تا قلب بنده ای مستقیم نباشد ایمانش مستقیم نیست و تا زبانش مستقیم نباشد، قلبش مستقیم نخواهد بود". این دو جمله حضرت گرچه کوتاه است اما از حقایق بزرگ حکایت دارد. سخن دور از واقع گفتن چه به عنوان دروغ و تهمت و چه به عنوان لغو و هزل و چه به عناوین دیگر انحراف زبان است، زیاد سخن گفتن و نسنجیده گفتن انحراف زبان است و نتیجه انحراف زبان، انحراف دل است و نتیجه انحراف دل ضعف ایمان است.

یکی از نشانه های انحراف دل، بد منظر دیدن خوبیها و خوش منظر دیدن بدیها است. مطابق روایتی، حضرت علی(ع) زیغ و انحراف دل را از ستونهای کفر معرفی می کند و سپس در بیان نشانه انحراف دل می فرماید: فمن زاغ سائت عنده الحسنه و حسنت عنده السینه؛ آدمی که دلش از حق منحرف گردد خوبی نزد او بد و بدی او خوب جلوه می کند.

انسان تا آخر عمر در معرض این خطر بزرگ قرار دارد و هر لحظه بیم انحراف وجود دارد و باید از خدا مدد خواست تا انسان را به حال خودش وانگذارد و در دعاها روح افزای امامان، از این نکته بسیار یاد شده است. خودشان از خدا مصونیت می طلبیدند و دیگران را به آن سفارش می نمودند. امام صادق(ع) فرمود: زیاد بگوئید بارالها دلهای ما را بعد از آنکه هدایت کردی منحرف مکن و هیچ گاه از انحراف دل ایمن نباشید.